

Finanstilsynet

Leveres kun elektronisk

2022-03-28

Regulering av salgspantlån i Finanstilsynets Modul for kredittrisiko

I Finanstilsynets Modul for kredittrisiko av 2021-12-15 er det tatt inn en rekke ulike krav til finansforetakenes utlånspraksis. I følge både modulens innledende kapittel og Finanstilsynets omtale av modulen på eget nettsted vil kravene bli lagt til grunn for tilsynspraksis.

Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening ønsker med dette å gjøre oppmerksom på to krav i modulen som vi mener ikke har tilstrekkelig støtte i lovverket.

Under overskriften «Særskilte krav til lån med pant i annet enn bolig – personmarkedet» (pkt. 4.2) er disse kravene tatt inn:

- *Finansforetakene bør se hen til lovbestemmelsen om pantets gyldighet hva gjelder krav til avdragsbetaling og etablere krav om nedbetaling av salgspantlån slik at lånet nedbetales i løpet av 5 år, jf. panteloven § 3-21 (1).*
- *Foretaket bør ha retningslinjer for belåningsgrad i tråd med reglene i forskrift til finansavtaleloven (65 prosent).*

Hva gjelder det første kravet, vil vi påpeke at tidsbegrensningen av salgspanteretten i panteloven § 3-21, 1. ledd til maksimalt 5 år ikke er gitt av hensyn til forbrukerne eller finansforetaket, men av hensyn til de uprioriterte kreditorene. Det følger videre både av pantelovens forarbeider og av Skoghøys kommentarutgave til loven at § 3-21, 1. ledd ikke er til hinder for å gi lån med lengre løpetid enn 5 år, hvilket også er vanlig praksis ved bilfinansiering (med salgspant i motorvogn). Så langt vi kan se mangler det første kravet hjemmel i lovverket.

Videre mener vi det andre kravet burde vært supplert med en opplysning om at kravet ikke gjelder generelt, men er begrenset til visse typer formidlede lån i forbrukerforhold, typisk der lånet formidles av en bilforhandler etter avtale med finansforetaket.¹

De to kravene fremstår som en innskjerping av utlånsreguleringen for salgspantlån til forbrukere, etter modell av tilsvarende regulering for forbrukslån. I denne forbindelse tillater vi oss å gjøre oppmerksom

¹ Kravet er ikke til hinder for at forbrukerkunden helt legalt skaffer seg 100 % finansiering ved et direkte lån, eller at han skaffer seg finansiering av de siste 35 % via en annen långiver enn den som yter det formidlede lånet. Denne kreditten kan skaffes i løpet av kort tid, eksempelvis fra kundens egen telefon mens han befinner seg i bilforhandlerens lokale. Kravet til kontantinsats ved formidlede lån er for øvrig over tid blitt utidsmessig, det kan meget lett omgås helt legalt, og har i dag liten selvstendig betydning.

på at Finansdepartementet høsten 2020 konkluderte med at utlånsreguleringen for boliglån og forbrukslån ikke burde utvides til å omfatte salgspantlån før eventuelle konsekvenser av dette er utredet. Fra regjeringens egen pressemelding av 2020-12-09 hitsettes:

– Dagens forskrifter fungerer godt. Jeg ser derfor ingen grunn til å stramme inn. Spesielt ikke nå som mange opplever økt usikkerhet om sin økonomiske fremtid, og vi har sett en mer dempet gjeldsvekst gjennom det siste året, sier finansministeren.

Regjeringen har ikke utvidet reguleringen til også å gjelde lån med annet pant enn bolig, slik Finanstilsynet har foreslått. Det er imidlertid naturlig å vurdere dette på nytt ved evalueringen i 2022.

– Det er samlet gjeld i husholdningene som påvirker risikoen for finansiell ustabilitet. Det taler i utgangspunktet for at forskriften bør omfatte alle typer lån, men gjennom høringen har det kommet frem at det er behov for å få et bedre beslutningsgrunnlag før vi tar stilling til om dette også skal reguleres i forskrift. Det er viktig for meg å være trygg på at vi ikke gjennomfører endringer som har utilsiktede virkninger, spesielt nå som mange opplever økt økonomisk usikkerhet, sier finansministeren.

Både Finans Norge og Finansieringsselskapenes Forening skrev omfattende uttalelser til denne høringsaken.² Finansieringsselskapenes Forening gjorde spesielt oppmerksom³ på at en innskjerping av utlånsreguleringen for salgspantfinansiering kan initiere ikke-tilsiktete konsekvenser som (fortsatt) ikke er utredet. Konkret vil de ovennevnte kravene som nå er tatt inn i Modul for kredittrisiko bl.a. kunne føre til:

- Redusert nybilsalg. Dette som følge av at de fleste bilkjøpere ikke har økonomi til å betale ned 100 % av bilens verdi i løpet av 5 år. Bilparken vil dermed eldes, og utslippskuttene fra forbrenningsmotorer blir satt på vent.
- Økt bruk av privat leie (leasing). Kunder som ikke har likviditet til å nedbetale et billån i løpet av 5 år vil velge privat leie.
- En forsinket overgang til det politisk prioriterte målet om en elektrifisert bilpark.⁴ Dette fordi elbilandelen er mye lavere ved privat leie, bl.a. som følge av usikkerhet knyttet til en mulig forestående innføring av mva på elbiler samt lavere restverdier på elbiler generelt.
- Økt økonomisk risiko for landets bilforhandlere og leasingselskapene. Når bilforhandlerne, som følge av økt privat leie (leasing), må stille flere restverdigarantier overfor leasingselskapene, blir både de og leasingselskapene mer sårbare for en nedkonjunktur i bilomsetningen.
- Høy gjeldsbelastning over lengre tid for husholdningene. Flere kunder vil ta opp lån til kjøp av bil med pant i bolig, med lange løpetider og tilhørende risiko for at lånet ikke betjenes i takt med verdifallet på bilen. Mrk. at et billån som er sikret med pant i bolig ikke senere kan omgjøres til et lån med pant i bilen.

² Mrk. at ca. 65 % av alle nye personbiler i Norge er finansiert av foretak tilsluttet Finansieringsselskapenes Forening. I tillegg kommer biler finansiert av foretak tilsluttet Finans Norge som ikke også er med i førstnevnte forening.

³ Ref. Finansieringsselskapenes Forenings høringsuttalelse av 2020-11-09 til Finansdepartementets / Finanstilsynets forslag til skjerpet utlånsregulering.

⁴ Ref. også første kulepunkt om redusert nybilsalg.

- Svekket likviditet i husholdningene: Gjennomsnittlig avtalt løpetid på billån er i dag ca. 8 år. Dette gir en overkommelig månedlig belastning for bilkjøperne, og løpetiden sikrer samtidig en nedbetaling som samsvarer med bilens verditap. De aller fleste lån innfris like fullt i løpet av knappe 3 år, gjerne ifm. et nytt bilkjøp. Estimerer fra medlemmer av Finansieringsselskapenes Forening viser at kun 12 % av billånene har løpt i mer enn 5 år ved innfrielse. Ved å kreve maksimalt 5 års avtalt løpetid vil den månedlige belastningen for kundene derimot bli betydelig høyere. En endring av løpetiden fra 8 år til 5 gir en månedlig økning av kostnadene på 50 %. Hvis løpetiden endres fra 10 år til 5 år gir dette en månedlig økning av kostnadene på 80 %.⁵

Vi vil tro at dette er noen av de momentene fra høringen som foranlediget finansministeren til å etterspørre et bedre beslutningsgrunnlag før en eventuell inkludering av salgspantlån i utlånsforskriften.

Når Finanstilsynet likevel innskjerper utlånsreguleringen for salgspantlån i Modul for kredittrisiko, skaper dette også usikkerhet mht. om finansforetakene er forpliktet til å etterkomme dette. De nevnte føringene gir riktignok anvisning på hva finansforetakene «*bør*» gjøre. Det er likevel en kjent sak at dette skal oppfattes som noe langt mer forpliktende enn en velment anbefaling fra Finanstilsynets side.⁶ Som nevnt står da også disse punktene under overskriften «*Særskilte krav til lån med pant i annet enn bolig – personmarkedet*».

Noen finansforetak vil se bort fra krav som de vet ikke har tilstrekkelig hjemmel i lov. Disse kan da opprettholde et finansieringstilbud som markedet etterspør, men som ikke alle konkurrentene tar sjansen på å tilby. Dermed vil finansforetakene legge ulike premisser til grunn for sin utlånsvirksomhet, noe vi anser som uheldig for konkurransen i markedet.

På bakgrunn av det ovenstående ber vi om at Finanstilsynet justerer ordlyden i Modul for kredittrisiko.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Idar Kreutzer
Adm. direktør

Finansieringsselskapenes Forening

Christina Åhländer
Adm. direktør

⁵ Tallene er hentet fra Finansieringsselskapenes Forenings høringsuttalelse av 2020-11-09 der dette er nærmere beskrevet og dokumentert.

⁶ Finanstilsynets retningslinjer for forsvarlig utlånspraksis for forbrukslån (rundskriv 5/2017) ga også anvisning på hva finansforetakene «*bør*» gjøre. Like fullt var Finanstilsynet tydelig på at etterlevelsen ville bli fulgt opp gjennom stedlige tilsyn, og at en eventuell forsinket implementering av retningslinjene var å anse som «*ikke tilfredsstillende*», noe som igjen ville føre til særskilt oppfølging av det enkelte foretak; dette i følge Finansielt utsyn, juni 2018, s. 35.